

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 29 квітня 2022 року)

Суми
2022

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Гончаренко А. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Дегтярьов С. І., д-р іст. наук (Сумський державний університет);
Зякун А. І., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Льницький В. І., д-р іст. наук (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка);
Каганов Ю. О., д-р іст. наук (Запорізький національний університет);
Камьонка М., д-р габ. (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Польща);
Король В. М., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Котляр Ю. В., д-р іст. наук (Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв);
Куліш А. М., д-р юрид. наук (Сумський державний університет);
Лебідь А. Є., д-р філос. наук (Сумський державний університет);
Лобко Н. В., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Нестеренко В. А., канд. іст. наук (Сумський державний університет);
Черкасов А. А., д-р іст. наук (Cherkas Global University, США).

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 9 від 16.06.2022 р.)

Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи : матер. ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 29 квітня 2022 р.) / ред. колегія : В. М. Власенко, А. В. Гончаренко, С. І. Дегтярьов та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 433 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, виголошені в рамках ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 1022 від 20 грудня 2021 р.), присвяченої актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

© Сумський державний університет, 2022

КЛОЧКО Микола Олексійович
кандидат філософських наук,
Посольство України в Республіці Чилі

ГОНЧАРЕНКО Анатолій Володимирович
кандидат історичних наук, доцент,
Сумський державний університет

Чилі та MERCOSUR у 1991–2010 рр.

У XXI ст. MERCOSUR є одним з найбільших інтеграційних об'єднань країн Південної Америки. Його створення, перший етап якого розпочався у 1991 р., детермінувало зміни у зовнішньоекономічній стратегії Аргентини, Бразилії, Парагваю та Уругваю. Асунсьйонський договір 1991 р. про створення MERCOSUR передбачав скасування всіх мит та нетарифних обмежень у торгівлі між учасниками, внаслідок чого невдовзі було створено зону вільної торгівлі, запроваджено єдиний зовнішній тариф та утворено митний союз [8].

MERCOSUR був заснований у період панування у світі ідей неолібералізму, внаслідок чого більшість держав Латиноамериканського континенту взяли курс на перехід до відкритої ринкової економіки. Тренди розвитку були засновані на пріоритеті вільного ринку, лібералізації торгівлі як засобу здійснення реформ та модернізації внутрішньонаціональних структур. Держава не отримувала провідну роль під час проведення активної промислової, сільськогосподарської та соціальної політики.

Ця модель на перших етапах існування MERCOSUR допомагала об'єднанню успішно функціонувати, проте надалі воно зіштовхнулося з низкою проблем. На сьогоднішній день розвиток інтеграції зупинився через пошук виходу із системи протиріч, що накопичилися між країнами-учасницями [3]. Збереження багатьох тарифних обмежень, наявність протекціоністських заходів, нерівномірність темпів розвитку економік членів MERCOSUR, «правий дрейф» регіону, політичні кризи у Бразилії, Парагваї та Венесуелі змушують уряди країн Південної Америки шукати нові форми регіональної інтеграції та приймати більш ефективні та вигідні рішення.

У рамках взаємодії Чилі та MERCOSUR перший крок було зроблено у 1994 р., коли почалися переговори про можливість підписання економічної угоди між країною та блоком. Ця угода була укладена 25 липня 1996 р. та набула чинності 1 жовтня 1996 р. Як основні напрямки співпраці були окреслені наступні аспекти:

1) розробка правових та інституційних аспектів співробітництва в рамках економічної та фізичної інтеграції, які змогли б зробити внесок у розширення спільного простору, що сприяє полегшенню вільного переміщення товарів та послуг;

2) сприяння лібералізації торгівлі;

3) заохочення взаємних інвестицій між економічними суб'єктами сторін;

4) підтримка економічного, енергетичного, науково-технічного співробітництва між сторонами [4].

У 2007 р. Чилі та MERCOSUR уклали додаткову угоду про поглиблення економічної взаємодії у сфері надання

послуг, в рамках якої Чилі та Уругвай змогли знайти додаткові точки взаємодії у сфері зміцнення двосторонніх відносин. Це допомогло Сантьяго ще більше диверсифікувати свої зв'язки з учасниками інтеграції, оскільки традиційно основними партнерами є Аргентина та Бразилія. Проте найактивніше в рамках MERCOSUR у Чилі розвивалася співпраця з Уругваєм.

Чилі та Уругвай мають низку подібностей в історичному, політичному та економічному розвитку. Обидві країни підтримують відносини на культурному та дипломатичному рівнях, їхня двостороння взаємодія розвивалася мирно, без конфліктів. Навіть у наш час найбільша кількість точок дотику між Сантьяго та Монтевідео пов'язана з розвитком двох великих торгових інтеграційних блоків Латиноамериканського регіону – MERCOSUR та Тихоокеанського альянсу [2].

Всеосяжну основу для відносин між Чилі та Уругваєм сформувала Угода про стратегічне партнерство, яка було укладено на президентському рівні в липні 2008 р. Вона допомагає виявити та розвинути різні механізми політичного діалогу, вирішити проблеми, що існують у галузі торговельно-економічної взаємодії [10].

У 2010 р. було підписано угоду про інвестиційне партнерство, що створило умови для того, що наприкінці 2015 р. Уругвай зайняв 6-е місце серед країн, які отримують прямий чилійський капітал, зосереджений в індустрії.

Найбільш слабка взаємодія спостерігалася між Чилі та Парагваєм. Торгові відносини між країнами регулюються переважно угодою, підписаною в рамках MERCOSUR.

Відносини Чилі з Аргентиною та Бразилією успішно розвивалися ще до створення MERCOSUR. Приєднання Сантьяго до цього альянсу в якості спостерігача лише посилило механізми взаємної співпраці. По-перше, відбулося усунення торгових бар'єрів і було надано відносну свободу дій приватному сектору. По-друге, держави вийшли на новий рівень довіри та знайшли нові проблемні питання для спільного вирішення. Крім того, Чилі отримало доступ до участі в нарадах та інших заходах великої регіональної інтеграції, що має вагу на міжнародній арені [7].

Наприкінці ХХ ст. деякі дослідники розглядали питання подальшої інтеграції Чилі у MERCOSUR як повноправне членство. І. Гонсалес у своїй роботі звернув увагу на те, що про це свідчить пункт 29 угоди між сторонами, відповідно до якого передбачалося можливе приєднання країни до блоку після п'яти років продуктивного партнерства [9].

Проте Сантьяго відхилив цю пропозицію. Причини, що пояснюють цей факт, відрізняються залежно від історичних моментів, що розглядаються у різні періоди часу. Основний аргумент можна сформулювати ґрунтуючись на роботах В. Талерія, І. Карневалі, І. Родріґес та К. Прессакко [12; 6; 11]. Згідно з ним країна не бажала повністю змінювати свою тарифну сітку, оскільки це могло призвести до втрати конкурентоспроможності її товарів, що у своє чергу суперечило проведеної торгової політики та політики відкритого регіоналізму.

В результаті цього було прийнято рішення залишитись на позиції спостерігача. Це дозволило у 2004 р. укласти

угоду про вільну торгівлю зі США, що було б неможливо за умови повноправного членства Чилі в MERCOSUR.

Посилення політики Чилі в рамках блокової інтеграції у межах МЕРКОСУР та регіональної інтеграції відбулося ще під час першого терміну президентства Мішель Бачелет (2006–2010 рр.). У липні 2006 р. на зустрічі глав держав-членів MERCOSUR та асоційованих учасників чилійська президентка заявила про необхідність створення механізмів кооперації між регіональними інтеграційними об'єднаннями та країнами регіону для зміцнення та стабілізації становища Латинської Америки на міжнародній арені [13].

У 2007 р. у рамках 36-го саміту MERCOSUR було запропоновано ідею спільного пошуку позарегіональних партнерів, і як пріоритетний був визначений азійський напрямок [5].

У 2008-2009 рр. під час світової економічної кризи широка мережа торгових угод із блоком MERCOSUR допомогла пом'якшити падіння обсягів експорту з країни [7].

У 2011 р. у зв'язку зі створенням Тихоокеанського альянсу і надалі, спираючись на його зростаючу актуальність, Чилі почало шукати баланс взаємовигідної співпраці з обома блоками. Такою можливістю стало потенційне зближення об'єднань, яке дозволило б до того ж подолати наявну фрагментацію в регіоні та проблеми всередині MERCOSUR, які в свою чергу вплинули на зміну бачення його членами подальшого розвитку інтеграції.

1. Ани́ськевич Н.С. Латинская Америка между МЕРКОСУР и Тихоокеанским альянсом: политические риски и региональная стабильность. Клио. 2017. №9 (129). С. 136-145.
2. Ани́ськевич Н.С., Арели Р.Э. Латиноамериканский южный конус: перспективы взаимодействия Аргентины, Чили и Уругвая в XXI в. Актуальные проблемы экономики и управления. 2017. № 4. С. 114-120.
3. Кузнецов Д.А. Латиноамериканская интеграция и субрегионализация на современном этапе: политико-идеологическое измерение. Сравнительная политика 2016. Т. 6. № 3 (20). С. 65-84.
4. Acuerdo de Complementación Económica MERCOSUR. Chile ACE. № 35.
5. Bizzozero Revelez L. El MERCOSUR y el proceso sudamericano ante la segunda década del Siglo XXI: ¿Hacia una consolidación del nuevo regionalismo estratégico? Si Somos Americanos. 2012. V. 12. №1. P. 215-237.
6. Carnevali I. MERCOSUR-Chile: temas emergentes y posiciones de los actores chilenos. FLACSO (Chile), 1999.
7. González Ríos I. Chile y MERCOSUR: revisión de antecedentes con miras a la segunda década del siglo XXI/VII Congreso del IRI/I Congreso del CoFEI/II Congreso de la FLAEI. La Plata, 2014.
8. Mercosur S. E., del. Tratado de Asunción. 1991. URL: <https://www.eumed.net/libros-gratis/2006b/lg/1e.htm>
9. Millet P., Vaz. Posicionamiento de los actores chilenos frente a la integración. Rojas Aravena, 1999. P. 31.
10. Ministerio de Relaciones Exteriores. Gobierno de Chile. Acuerdos y Tratados Bilaterales. URL: <https://chile.gob.cl/uruguay/relacion-bilateral/acuerdos-y-tratados-bilaterales/>
11. Rodríguez I., Pressacco C. Chile y los procesos de integración regional en América Latina: su asociación con el MERCOSUR. Si Somos Americanos, Revista de Estudios Transfronterizos. 2005. V. 7. №1.
12. Tellería V. La relación MERCOSUR-Chile. Colección. 1996. № 4. P. 43.
13. XXX Cumbre De Jefes De Estados Del MERCOSUR Córdoba 20 Y 21 De Julio De 2006. Anexo Documental.